

Azərbaycan Respublikasının
Medianın İnkişafı Agentliyi

Gender, ailə və demoqrafiya məsələlərinin işıqlandırılması

24 İyun tarixi dünyada diplomatiyada qadınların rolunu tanımaq və onların beynəlxalq münasibətlərdəki töhfələrini önə çəkmək məqsədilə Diplomatiyada Qadınların Beynəlxalq Günü kimi qeyd olunur. Bu tarix təkcə qadın diplomatların say artımını deyil, həm də onların sülh quruculuğu, konfliktlərin həlli, global əməkdaşlıq və davamlı inkişaf sahələrindəki əvəzsiz rolunu vurğulamaq üçün bir fürsətdir. Uzun illər kişilərin dominant olduğu bu sahədə qadınların artan iştirakı, diplomatiyanın daha inklüziv, empatiya əsaslı və dayanıqlı yanaşmalarla inkişafına yol açır.

BMT-nin Baş Assambleyası bu günün təsis olunması ilə bağlı Azərbaycanın da həmmüəllif olduğu qətnaməni 2022-ci il iyunun 22-də qəbul edib. Məqsəd qadınların diplomatiya sahəsinə verdiyi önəmli töhfələri vurğulamaq və qərarvermənin bütün səviyyələrində qadınların daha fəal iştirakını təşviq etməkdir. Bu, ölkəmizdə diplomatiya sahəsində qadınların fəaliyyətinin rəsmi təsdiqidir.

Qadınlar əsrlər boyu diplomatiyada iştirak ediblər, lakin onların töhfələri çox vaxt diqqətdən kənarda qalıb. Zərif cinsin nümayəndələri dünya əhalisinin 50 faizdən çoxunu və deməli, potensialının da yarısını təşkil edir. Qadınlar diplomatiyaya böyük fayda gətirir. Onların liderlik üslubları, təcrübələri və prioritetləri nəzərdən keçirilən məsələlərin əhatə dairəsini və nəticələrin keyfiyyətini genişləndirir.

Azərbaycan diplomatiyasında qadınların iştirakı təkcə son illərin deyil, qədim dövrdən miras qalan bir ənənənin davamı kimi qiymətləndirilə bilər.

Ağqoyunlu sülaləsinin hökmdarı Uzun Həsənin anası Sara Xatunun adı təkcə Azərbaycanın deyil, bütün Şərqi dövlətçilik tarixinə ilk xanım diplomat kimi yazılıb. Onun dərin ağılı, mənəvi, müdrikliyi və cəsarəti dillərə dastan olub. Sara Xatun Ağqoyunlu dövlətinin idarə olunmasında yaxından iştirak edərək dövlətin möhkəmlənməsində, xarici ölkələrlə diplomatik əlaqələrin qurulmasında böyük rol oynayıb. Oğlu Uzun Həsən bütün xarici siyasət məsələlərini anası ilə məsləhətləşir, ən məsul diplomatik danışıqlara onu göndərirdi.

Ötən əsrin əvvəllərində, 1918-ci ildə müstəqilliyini elan edən Azərbaycan gender bərabərliyini qanunvericiliyə daxil edib. Avropanın aparıcı ölkələri və ABŞ-dən əvvəl qadınlarımız üçün

səsvermə hüququ dövlət səviyyəsində tanınıb. Keçmiş SSRİ dövründə də Azərbaycan beynəlxalq əlaqələrin qorunması və milli diplomatiyanın inkişaf etdirilməsi, peşəkar mütəxəssislərin yetişdirilməsi kimi məsələlərə xüsusi diqqət yetirib. Hətta bu proses 1959-1983-cü illərdə xarici işlər naziri vəzifəsində Tahirə Tahirovanın işlədiyi müddətdə xüsusilə davam edib. Tahirə Tahirova Moskvadan məhz diplomatik fəaliyyətlə məşğul olmaq barədə razılıq əldə edib və sovet Azərbaycanında dahi siyasətçi Heydər Əliyevin rəhbərliyi altında xarici işlər naziri vəzifəsində fəaliyyət göstərirdi. O, BMT Baş Assambleyasının işində üç dəfə iştirak edib, 1975-ci ildə isə təşkilatın sosial, humanitar və mədəni məsələlər üzrə Üçüncü Komitəsinin işinə rəhbərlik edib. Demək olar ki, ölkənin beynəlxalq arenada Tahirə xanım təmsilində



24 İYUN

Diplomatiyada Qadınların
Beynəlxalq Günü

Gəncədən Cenevrəyə

Azərbaycan qadını dünya diplomatiyasının önündədir

təmsil olunması Azərbaycanın gələcəkdə müstəqil xarici siyasətinin tanınması üçün zəmin yaradıb.

Bu gün də Azərbaycan diplomatiyası dünyada həm də qadınların simasında təmsil olunur. Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyevanın fəaliyyəti qadın diplomatiya təfəkkürünün ən parlaq və bariz nümunəsidir. Azərbaycanın beynəlxalq aləmdə əlaqələrinin genişlənməsində, inkişafında və gücləndirilməsində birinci xanımın əməyi danılmazdır. Azərbaycan milli musiqisinin, ədəbiyyatının və poeziyasının inkişafı və təbliği istiqamətindəki fəaliyyətinə, mədəniyyət-lərəarası dialoq sahəsində gördüyü işlərə görə Mehriban xanım Əliyeva ICESCO-nun xoşməramlı səfiri adına layiq görülüb. Gərgin və çoxşaxəli fəaliyyəti ilə ölkə diplomatiyasının inkişafına xidmət edən Mehriban Əliyeva Azərbaycanın nüfuzunu gücləndirib və ölkəmizə beynəlxalq aləmdə dostlar qazandırır. Rəhbərlik etdiyi Heydər Əliyev Fondunun əsas fəaliyyət istiqamətlərindən birini ümumbəşəri tarixi və mədəni abidələrin qorunması, bərpası təşkil edir. Azərbaycan Fransa, İtaliya, Almaniya və Rusiya kimi dövlətlərdə tarixi abidələrin restavrasiyasında iştirak edir. Ümumiyyətlə, Avropa ölkələrinin paytaxtlarında mədəni irs abidələrinin bərpa edilməsində Azərbaycanın iştirakı ölkəmiz üçün yerli in-cəsənət və mədəniyyət xadimlərinin, Avropa cəmiyyətinin öndə gələn simalarının etibarını qazanmaq üçün zəmin yaradıb.

Eyni zamanda xarici işlər sisteminə, beynəlxalq təşkilatlarda, səfirlik və nümayəndəliklərdə çalışan azərbaycanlı qadınlar ölkəmizin xaricdə tanınması, milli maraqların müdafiəsi və global əməkdaşlıqların qurulmasında

mühüm rol oynayan qadın diplomatlarımızın sayı kifayət qədərdir. Onlar təkcə siyasi danışıqlarda deyil, həm də humanitar, mədəni və gender əsaslı təşəbbüslərdə Azərbaycanın mövqeyini irəli aparırlar.

Qeyd edək ki, BMT-nin Beynəlxalq Qadınlar Diplomatiyada Günü münasibətilə yaydığı müraciətində qeyd edilib ki, qadınlar kabinetlərdə və parlamentlərdə işləyərkən adi insanlar, ətraf mühit və sosial birlik üçün daha yaxşı olan qanunlar və siyasətlər qəbul edirlər: "Sülh quruculuğunda və siyasi proses-

siyasətdə qadınlara qarşı zorakılıq gender bərabərliyinə doğru irəliləyişə mane olan mühüm problem olaraq qalır. Bu cür zorakılıq təkcə qadınların fundamental insan hüquqlarını pozmur, həm də onların siyasi proseslərdə iştirakına ciddi təhlükə yaradır. Bu, qadınları siyasətə girməkdən və ya öz fikirlərini ifadə etməkdən çəkirdən, nəticədə onların cəmiyyətə tam töhfə vermək imkanlarını sarsıdan düşmən mühit yaradır. Müraciətdə diqqətə çatdırılıb ki, qadınlar 1945-ci ildə Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Nizamnaməsinin hazırlan-

rəman Tomris, XII əsrdə yaşamış şairə Məhsəti Gəncəvi, XIX əsrdə yaradıcılıqları ilə fərqlənən Xurşidbanu Natəvan, Fatma xanım Kəminə xalqımızın mədəni irsinin əvəzsiz nümayəndələridir. Bu əlamətdar gün münasibətilə diplomatiya sahəsində çalışan bütün fədakar və güclü qadınları ürəkdən təbrik edirəm. Bir qadın cəmiyyəti sədri olaraq hər gün qadınların sülh, dialoq və ədalət naminə göstərdiyi əzmkarlığın şahidiyəm. Diplomatiyada qadınların artan iştirakı cəmiyyətlərimizin daha dayanıqlı və inklüziv gələcəyi naminə mühüm töhfə verir. Fəaliyyətində məsuliyyət, zəka və dərin humanizm daşıyan bütün qadınlara təşəkkür edir, uğurlar arzulayıram".

Sabiq deputat Elnur Allahverdiyev də qeyd edib ki, BMT Baş Assambleyasının 2022-cü ildə qəbul etdiyi Qətnaməyə əsasən təsis edilən bu tarix qadın diplomatların beynəlxalq münasibətlərin formalaşmasında, sülh və əməkdaşlığın təşviqindəki roluna diqqət çəkmək məqsədi daşıyır:

"Qürurvericidir ki, Azərbaycan həmin Qətnamənin əsas həmmüəlliflərindən biri olub. Azərbaycan diplomatiyası qadınların fəallığı və yüksək intellekti sayəsində daha da güclənir. Bu baxımdan Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyevanın fəaliyyəti xüsusi önəm kəsb edir. Onun humanitar sahədə təşəbbüsləri, beynəlxalq əməkdaşlıq və mədəni diplomatiyaya verdiyi töhfələr ölkəmizin dünya arenasındakı mövqeyinin möhkəmlənməsində əvəzsiz rol oynayır. Bu əlamətdar gün münasibətilə bütün qadın diplomatlarımızı təbrik edir, onlara gələcək fəaliyyətlərində uğurlar arzulayıram".

Tanınmış deputatlar qadın diplomatlara hörmət duruşu göstərdi

lərdə onların iştirakını artırmaq tədbirləri köklü ayrı-seçkilik kontekstində qadınların faktiki bərabərliyinə nail olmaq üçün həyati əhəmiyyət kəsb edir. Diplomatiya bir ölkənin xarici dünya ilə münasibətlərini formalaşdıran, eyni zamanda insani dəyərləri ən yüksək səviyyədə təmsil edən sahədir. Sülhə, dialoqa və anlaşmaya gedən yol qadın liderliyi ilə gücləndirilir. Qadınların empatiyası, səbri və barışdırıcı yanaşmaları beynəlxalq münasibətlərdə münəşirlik həl etmək, körpülər qurmaq və davamlı sülhü bərqərar etmək üçün unikal gücdür. Qadınlar qanunverici orqanlarda təmsil olunduqda, bu, idarəetmənin effektivliyini artırır və qərarların qəbulu proseslərində daha geniş perspektivlərin və təcrübələrin nəzərə alınmasını təmin edir. Bu inklüzivlik təkcə əhalinin müxtəlifliyini əks etdirmir, həm də bütün vətəndaşların ehtiyaclarına cavab verən daha mü-kəmməl siyasətləri meydana çıxarır.

Acınacaqlı realıq ondan ibarətdir ki,

ması və imzalanmasından bəri təşkilatda mühüm rol oynayırlar. BMT Baş Assambleyası (UNGA) dünya liderlərinin ən böyük illik toplantısıdır və o, gender bərabərliyi üçün bir sıra tarixi məqamlar üçün şərait yaratsa da, qadınların təmsil olunması və iştirakı ilə bağlı hələ çox şey əldə edilməyib. BMT Baş Assambleyasının 77 illik fəaliyyəti dövründə cəmi dörd qadın sədr seçilib. Eyni zamanda, 15 üzvdən ibarət BMT Təhlükəsizlik Şurası beynəlxalq sülhün və təhlükəsizliyin qorunmasında əsas məsuliyyət daşıyır. Qadınlar hazırda Təhlükəsizlik Şurasının üzvlərinin üçdə birindən bir qədər çoxunu təmsil etsələr də, bu, hələ kifayət qədər yüksək rəqəm deyil".

Milli Məclisin deputatı Tənzilə Rüstəmcanlı "Şərq"ə açıqlamasında deyib ki, Azərbaycan qadını öz adını dövlətçilik tariximizə əbədi həkk etdirib:

"Ağqoyunlu sülaləsinin hökmdarı Uzun Həsənin anası Sara Xatun, Qəh-

Şəymən Bayramova